

Nr 102.

Av herr **Mannerskantz m. fl.**, om nedsättning av räntan å lån från vissa av statens utlåningsfonder m. m.

Vid 1938 års riksdag föreslogs i motionerna I: 120 och II: 226 att räntesatsen å lån från ett antal av statens utlåningsfonder i första hand berörande jordbruket, i den mån den överstege 3,6 %, skulle nedsättas till 3,6 %. Jordbruksutskottet erkände i sitt utlåtande nr 65 p. 8 det befogade i framställningen och slutade med att föreslå skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan att Kungl. Maj:t ville låta utreda möjligheterna att sänka ovannämnda räntor samt att förelägga riksdagen de förslag var till utredningen kunde föranleda. Räntesatsen för de fonder vi avse är f. n. 4 %.

Då vi i statsverkspropositionen icke finna något uttalande i frågan och det är obekant om Kungl. Maj:t ämnar i särskild proposition framlägga förslag för årets riksdag, men vi anse att omständigheterna kräva att något nu göres, få vi framföra förslag i frågan.

I motionerna till 1938 års riksdag begärdes nedsättning av räntorna på ett sätt, som skulle erfordrat visst anslag av skattemedel, och vi anse fortfarande att sådan nedsättning bort ske, men utan att anslaget bort beräknas till de betydande belopp, riksgäldsfullmäktige i sitt remissyttrande föreslagit. Under det sistförflutna året har utvecklingen på penningmarknaden gått helt i den riktning varmed vi i fjolårets motioner räknade, i det att exempelvis svenska statens 3 % obligationer stå betydligt över parivärdet, vilket betyder en effektiv räntesats som är lägre än 3 %.

Enligt i riksgäldskontoret inhämtade uppgifter var den effektiva medelräntefoten å den fonderade statsskulden för sistförflutna budgetår 3,85 och för kalenderåret 1938 3,82 %.

Enligt en nyligen inom riksgäldskontoret verkställd förhandsberäkning kommer samma räntefot per den 31 december 1939 att vara 3,7 och per 30 juni 1940 3,6 %.

Om nu intet åtgöres kommer räntan å lån från de utlåningsfonder, varom här är fråga, 4 %, att under hela denna tid ligga icke blott orimligt högt över räntesatserna för motsvarande lån i fria marknaden utan även ej oväsentligt över den ränta staten själv betalar för sina lån. Vårt påstående i fjolårets motioner att staten här bereder sig en oskäligen vinst å denna lånerörelse har i år fått ännu mera fog för sig. I den allmänna diskussionen om jordbrukets ekonomi framhålles ofta den stora fördel de låga räntorna innebära för jordbruket, men de bundna lånen hava i allmänhet ännu ej tillfullo kunnat konverteras ned till nuvarande ränteläge, och då staten är så sen

med motsvarande åtgärder i fråga om utlåningsfonderna, gäller ovannämnda fördel ej i den utsträckning, man så ofta förmenar.

I anledning av ett inom fjolårets jordbruksutskott framfört yrkande om att räntesänkningen borde göras provisorisk till den 1 juli 1940 och att då endast erfordrades en anvisning av medel motsvarande minskningen i fondernas ränteinkomster, förklarade utskottet att man då även måste räkna med avskrivningar av fondernas kapitalbelopp.

Detta resonemang kunna vi icke biträda, ty det anvisade beloppet var just avsett att ersätta den uteblivna räntan, varigenom kapitalet icke kan anses förlorat, i all synnerhet som räntesänkningen skulle upphöra om medelräntan 1941 icke nedgått i erforderlig grad.

Då nu ytterligare ett år gått, kommer en räntesänkning att kräva lägre medelsanvisning än ett motsvarande beslut i fjol, dels därför att tiden till 1 juli 1940, då medelräntan kan beräknas vara 3,6 %, är kortare och dels därför att den faktiska medelräntan just nu är 0,2 % lägre än vid samma tid i fjol, vilket förhållande med all sannolikhet, såsom riksgäldskontoret även anser troligt, kan beräknas ytterligare förändras i för detta syfte gynnsam riktning.

I fjolårets motioner påyrkades en räntesänkning till 3,6 %, detta främst därför, att egnahemslånen till jordbruksfastigheter, vilka utgöra en mycket betydande del, redan förut löpte med 3,6 % och det kunde anses praktiskt att icke behöva ändra denna siffra, förrän antingen en ännu kraftigare räntenedsättning kunde tänkas genomförbar eller egnahemsutredningen avgivit sitt betänkande. Då nu förslag till omorganisation av hela egnahemsväsendet föreligger, innefattande nyordning bl. a. för låneverksamheten, förefinnes icke anledning att komma med eventuellt förslag beträffande egnahemslånen förrän kungl. propositionen föreligger.

Vi få emellertid föreslå att räntan för lån ur här nedan angivna lånefonder måtte sänkas med $\frac{1}{2}$ % till $3\frac{1}{2}$ %, och att denna räntesänkning göres provisorisk t. o. m. den 30 juni 1940, då frågan bör kunna hava upptagits till ny omprövning med anledning av det Kungl. Maj:t givna uppdraget att utreda frågan och inkomma med förslag.

Beträffande kostnaderna föreslå vi, att dessa blott beräknas till den minskning i ränteinkomsterna som de berörda fonderna komma att för sagda budgetår vidkännas.

Då det är omöjligt att nu exakt säga hur stort belopp som erfordras här för, emedan man ej har full visshet om hur stor utlåningen kommer att vara, anse vi att anslaget bör givas förslagsanslags karaktär.

En preliminär beräkning giver vid handen att ett anslag av 125 000 kronor skulle vara tillfyllest.

De lånefonder för vilka räntesänkning begäres äro följande:

Lånefonden för bostadsbyggande på landsorten.

Statens kaninavelslånefond.

Statens fjäderfållånefond.

Gödselvärdslånefonden.

Statens fruktodlingslånefond.

Statens mejerilånefond.

Spannmålslagerhusfonden.

Statens slakterilånefond.

Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond.

Kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond.

Täckdikningslånefonden.

Allmänna nyodlingsfonden.

Kommunskogslånefonden.

Slutligen få vi såsom vår uppfattning framhålla, att numera så lång tid med synnerligen lågt ränteläge i allmänna marknaden förflutit att statsmakterna böra söka bringa ned räntan från utlåningsfonderna till omkring 3 %, förutsatt att ingen nämnvärd åtstramning på penningmarknaden inträffar. Vi hänvisa därvid till samma skäl, som vi i fjol framförde i motionerna I: 120 och II: 226, vilka skäl vi anse hava i år ytterligare accentuerats.

Vi få alltså hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

att räntefoten för lån ur ovan angivna lånefonder provisoriskt sänkes under budgetåret 1939/40 till 3½ %;

att riksdagen för täckande av minskad ränteinkomst för fonderna på sätt ovan angivits måtte anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1939.

Axel Mannerskantz.

C. Fr. Carlström.

Emil Andersson.

Nils Gabrielsson.

Robert von Horn.